

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Студента 4 курсу, 19 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

Деркач Нікіта
Віталійович

*(підпис
студента)*

Науковий керівник
д.е.н., доц.

Новікова Наталія
Леонідівна

*(підпис
керівника)*

Гарант освітньої програми
к. держ. упр.

Динник
Ірина Петрівна

*(підпис
гаранта)*

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«30» грудня 2023 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу

Деркачу Нікіті Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Реалізація державної політики поводження з твердими побутовими відходами»

Затверджена наказом ректора від «26» грудня 2023 р. № 3711

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 12.05.2023
3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: поглиблення теоретичних засад реалізації державної політики поводження з твердими побутовими відходами та розроблення рекомендацій щодо її вдосконалення в Україні.

Об'єкт дослідження: процес реалізації державної політики поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти реалізації державної політики поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ В СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

1.1. Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

1.2. Аналіз діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ.

2.1. Моніторинг та оцінювання механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні

2.2. Напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.03.2023	20.03.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.04.2023	20.04.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 10.05.2023	10.05.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 10.05.2023	10.05.2023
7	Зовнішнє рецензування випускної кваліфікаційної роботи	До 12.05.2023	12.05.2023
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	12-05. 17.2023	12-05. 17.2023
9	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 22.05.2023	До 22.05.2023

10	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком
----	---	-------------	-------------

6. Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

Новікова Н.Л

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Динник І.П.

9. Завдання прийняв до виконання студент Деркач Нікіта Віталійович

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота Деркача Нікіти Віталійовича на тему: «Реалізація державної політики поводження з твердими побутовими відходами» відповідає темі та носить актуальний характер. Автором опрацьовано значний масив вітчизняних та зарубіжних інформаційних джерел, що дало змогу розкрити сутність заявленої теми.

У першому розділі автором проаналізовано механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні, а також діяльність Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

Другий розділ ВКР присвячено пошуку публічно-управлінських рішень щодо удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Зміст та структура роботи розкривають тему, робота виконана відповідно до вимог та рекомендована до захисту з позитивною оцінкою, а її автор Деркач Нікіта Віталійович заслуговує на присвоєння ступеня бакалавр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Новікова Н.Л

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____ (підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

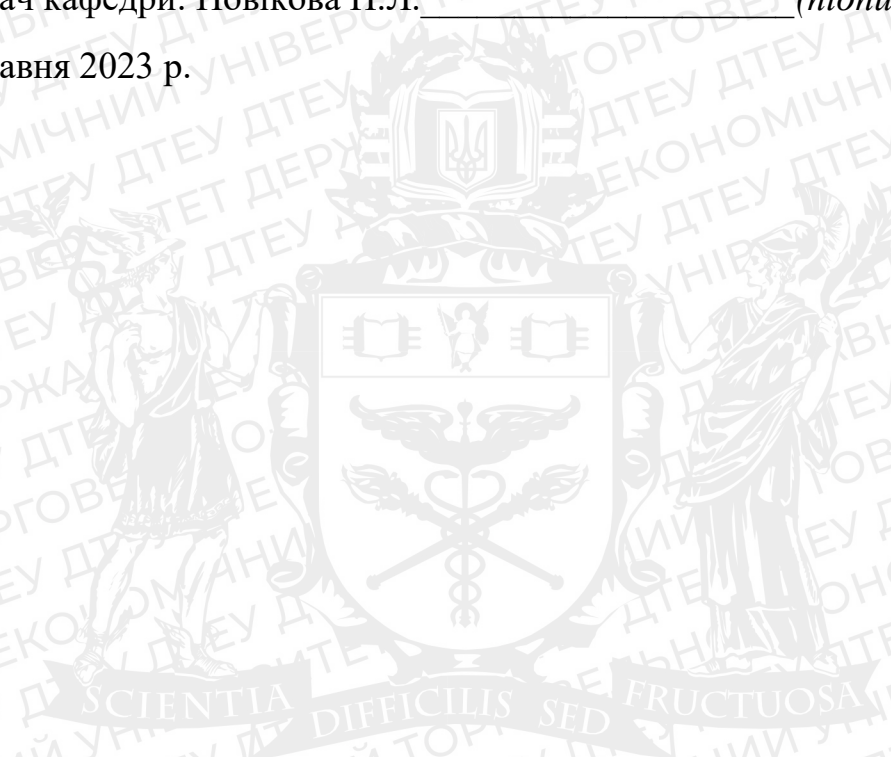
Випускна кваліфікаційна робота студента Деркача Нікити Віталійовича
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____ (підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____ (підпис)

«12» травня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ В СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.	6
1.2 Аналіз діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері поводження з твердими побутовими відходами.	12
РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ.....	16
2.1. Моніторинг та оцінювання механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.....	16
2.2. Напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.....	25
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Потреби сучасної людини включають, по-перше, потреби, що задовольняються безпосереднім використанням природних компонентів, по-друге, потреби, задоволення яких потребує суспільного виробництва. Це екологічні та економічні потреби, які діалектично суперечать.

Економічні потреби вимагають інтенсивного використання природних ресурсів, а екологічні – створення умов для примноження природних ресурсів і підтримки живого природного середовища.

Сьогодні зростання економіки, чисельності населення та споживання супроводжується посиленням негативного впливу людей на навколишнє середовище, що збільшує як кількість, так і види відходів. Виявилося, що економічні потреби людства є більш важливим чинником утворення відходів, ніж ініціативи та заходи щодо їх уникнення.

Проблема поводження з відходами загострюється в міру зростання населення світу та збільшення частки людей, які живуть у містах. У 1900 році у світі було 220 мільйонів міських жителів, 13% усіх людей, які виробляли менше 300 000 тон відходів на день. У 2000 році 2,9 мільярда людей, які проживають у містах (49% населення світу), виробляли понад 3 мільйони тон твердих відходів на день. До 2025 року кількість відходів подвоїться [1, с. 27].

Якщо нинішня система споживання та виробництва відходів збережеться, людство, чисельність якого до того часу зросте приблизно на 2 мільярди людей, має збільшити виробництво їжі на 60% до 2050 року [2, с. 29]. Але населення світу може прогодувати себе меншою кількістю їжі, ніж раніше, якщо воно перейде на стійке сільське господарство, зменшить кількість відходів і припинить надмірне споживання.

За розрахунками вчених, якщо темпи зростання кількості побутових відходів не зменшаться, до 2100 року кількість відходів у світі досягне 9,5 мільярдів людей за рахунок зростання населення. і урбанізації до 80%, перевищить нинішній рівень утричі і досягне 11 млн т на добу [3, с. 85].

Тому, важливим аспектом у формуванні системи економічних потреб є визначення співвідношення між оптимальним споживанням і виробництвом і, відповідно, у системі екологічних потреб – визначення співвідношення між оптимальним споживанням і можливостями природного середовища.

Проблемі утворення та раціонального використання відходів у контексті збереження природних ресурсів та екологізації виробництва присвячено ряд наукових праць [3, с. 65]. Проте відсутність досліджень на цю тему в Україні, що спричиняє ряд проблем у сфері поводження з відходами, визначає необхідність подальших досліджень у цьому напрямку.

Мета дослідження: поглиблення теоретичних засад реалізації державної політики поводження з твердими побутовими відходами та розроблення рекомендацій щодо її вдосконалення в Україні.

Відповідно до мети було визначено коло завдань:

1. Досліди механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.
2. Проаналізувати діяльність міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері поводження з твердими побутовими відходами.
3. Здійснити моніторинг та оцінювання механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами.
4. Запропонувати публічно управлінське щодо вдосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

Об'єктом дослідження є: процес реалізації державної політики поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Предметом дослідження є: теоретичні та прикладні аспекти реалізації політики поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Методи дослідження. Реалізація поставленої мети та проведення науково-дослідницької роботи здійснювалися за допомогою таких методів: аналітичний та логічний методи дозволили здійснити відбір та науковий аналіз даних за темою дослідження; метод порівняльного аналізу - для виявлення здатності до

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та інші нормативно-правові акти відповідних органів влади, аналітико-статистичні, звіти, вітчизняні та зарубіжні наукові розробки у сфері політики, у сфері ТПВ та автор. особисті дослідження.

узнавання та зарубіжні наукові розробки у сфері політичної економії дослідження.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ В СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

1.1. Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

За останніми даними екологів, Україна є лідером за кількістю відходів у Європі. Показники утворення та накопичення відходів в Україні свідчать про загрозову екологічну ситуацію в країні. За даними Міністерства екології та природних ресурсів України, в нашій країні накопичено близько 35-36 млрд тон сміття, що становить 7% площі, або понад 50 тис. тон/км² заповнених сміттям. З цих 35 мільярдів тон близько 2,6 мільярдів тон є високотоксичними відходами. Слід зазначити, що площа полігону в нашій країні перевищує площу заповідників (7% проти 4,5%). Щороку в країні створюється 12 тис. нелегальних сміттєзвалищ через недостатню кількість звалищ [25, с. 76]. Більшість існуючих сміттєзвалищ уже вичерпали свій ресурс, і сміттєзвалища перетворилися на техногенний екологічний тягар. Кожен українець сьогодні виробляє понад 750 тон відходів. Щороку утворюється від 670 до 770 мільйонів тон відходів, або від 15 до 17 тон відходів на людину.

В Україні кількість твердих побутових відходів не далека від середньоєвропейського рівня і становить близько 38-40 млн м² на рік (або близько 10 млн тон). Загальна маса твердих побутових відходів в країні становить один мільярд тон на рік. За складом ТПВ з України відповідає категорії країн з перехідною економікою [15, с. 96].

Країни мають різні зобов'язання щодо твердих відходів. Якщо в слаборозвинених країнах вони пов'язані, насамперед, із проблемами охорони здоров'я та санітарії (велика маса невикористаної органіки сприяє поширенню небезпечних хвороб), то розвинені країни стикаються з більш складними проблемами: втратою природних ресурсів, хімічним забрудненням тощо, – так звані країни з перехідною економікою (до яких, згідно з цією класифікацією,

належать країни Східної Європи та бувшого Радянського Союзу, включаючи Україну та кілька країн Південної Америки та Східної Азії), необхідно визначити проблему відходів, розглядаючи поєднання обох проблем.

Характерні показники утворення твердих побутових відходів в Україні в середньому становлять 220-250 кг/рік на одного жителя, а у великих містах 330-380 кг/рік, і ці обсяги за останні роки зросли на 20% на рік. [15, с. 31], тоді як середній європеець виробляє близько 400 кг ТПВ на рік. Для порівняння: у Бельгії, Великій Британії та Німеччині це 340-380 кг/рік, в Австрії та Фінляндії близько 600 кг, але в цих країнах майже всі побутові відходи переробляються [16, с. 17].

За питомими значеннями утворення відходів Україна знаходиться в середині європейських країн. Його основні показники на одну особу становлять 9,9 т/рік. За даними Євростату, вищі показники зафіксовані, зокрема, в Болгарії, Фінляндії, Естонії та Румунії.

Останнє зумовлено масштабним видобутком корисних копалин у цих країнах. Відходи (мінеральні копалини) добувної промисловості складають основну частину (83%) усіх відходів в Україні. Їх річний обсяг виробництва перевищує 360 млн тон, що є найбільшим показником серед європейських країн.

У 2012 році в Україні утворилося близько 59 млн кубометрів твердих побутових відходів, близько 13 млн тон, які захоронені на 6,7 тис. полігонів і полігонів ТПВ загальною площею понад 10 тис. га. У 2012 році домогосподарства України збільшили кількість відходів на 53,9% до 8 млн тон, а підприємства та організації, які мають дозвіл на утворення відходів, на 0,1% до 442,7 млн тон. Загальне утворення відходів зросло незначно – лише на 0,7% до 450,7 млн тон [20, с. 56].

Обсяг небезпечних відходів I-III категорій небезпеки зменшився на 4,6% до 1,37 млн тон. З 2,3% до 64,3% зросла частка відходів, які відправляються в певні місця або спалюються без використання енергії. У 2020 році ліквідовано 143,45 млн т відходів, або 6,7%. Обсяг відходів, які спалюються для виробництва енергії, зріс на 35,3% до 1,08 млн тон [19, с. 14].

Медичні відходи, що містять небезпечні патогенні та умовно патогенні мікроорганізми, становлять значну загрозу навколишньому природному середовищу та здоров'ю людей. Щорічно в Україні утворюється близько 350 тис. тон медичних відходів, які є потенційним ризиком для поширення інфекції [20, с. 35].

Основними складовими механізму реалізації державної екологічної політики є:

- державна інституційна інфраструктура природоохоронної політики;
- законодавство та правовий механізм регулювання виробничої діяльності юридичних та фізичних осіб щодо охорони та використання природних ресурсів та їх відходів;
- економічний механізм природокористування та природоохоронних заходів;
- механізм реалізації міжнародних, національних, регіональних, галузевих і місцевих програм охорони навколишнього природного середовища.

У якості механізмів пропонуються змістові та процедурні компоненти (національний, державний та місцевий рівні), які передбачають:

- політичний механізм: удосконалення процесу складання профільних програм поводження з ТПВ та програм соціально-економічного розвитку шляхом визначення чіткого механізму їх реалізації, виконання завдань та досягнення поставлених цілей;
- економічний механізм: впровадження принципу «забруднювач платить»
- повна компенсація витрат платою споживачів та спеціальними муніципальними фондами, довгострокова мета;
- запровадження таких фінансових інструментів, як надбавка на продукт (якщо це обґрунтовано та прийнятно); усі можливі зовнішні джерела фінансування, включаючи найдешевші інвестиційні позики та гранти від міжнародних фінансових організацій (МФО) для вирішення проблеми відходів та відповідності стандартам ЄС;

– організаційно-правовий механізм: чітка та відкрита організаційна структура, яка поважає підзвітність та відповідальність; ефективна координація діяльності всіх сторін щодо вдосконалення процесу прийняття рішень; розвиток внутрішніх ресурсів у муніципальних та приватних компаніях з утилізації відходів; оновлення існуючих законів і нормативних актів для підтримки впровадження нових систем і програм управління твердими відходами (та для підтримки впровадження принципу «забруднювач платить»); приведення у відповідність із законодавством ЄС;

– інформаційний механізм: створення належних умов для задоволення інформаційних потреб суспільства за допомогою ЗМІ, ефективна комунікація та доступ до різних джерел інформації від різних груп населення країни про стан поводження з відходами та навколишнього середовища, ефективні інформаційні кампанії щодо технології переробки твердих побутових відходів, діяльності компаній, будівництво та використання сміттєзвалищ і пунктів утилізації твердих побутових відходів, впровадження геоінформаційної системи обліку твердих побутових відходів, аналізу та моніторингу в Україні;

– морально-етичний механізм – ефективна просвітницька діяльність, спрямована на підвищення обізнаності населення щодо поводження з відходами, екологічної свідомості та культури, активізації участі громадськості в процесі реалізації програм поводження з відходами, наприклад, шляхом сортування відходів.

Політичним механізмом реалізації державної політики у сфері поводження з відходами є формування, розробка та визначення стратегії реалізації державних програм (регіональних та просторових) у сфері поводження з відходами.

Економічний механізм реалізації державної політики у сфері поводження з відходами – це система економічних і фінансових заходів (бюджетне фінансування; державні програми, субсидії, кредити, тарифна політика, податкові пільги, інвестиційний напрямок), спрямованих на досягнення поставлених об'єктивних цілей державою у сфері поводження з твердими

побутовими відходами, зокрема мінімізації, переробки використання речовин, примноження природних ресурсів, обміну та захисту [11, с. 26].

Організаційно-правовим механізмом реалізації державної політики у сфері поводження з відходами є організація суб'єктних відносин між органами державної влади, створеними для реалізації політики поводження з відходами на основі наукового законодавства, закони та правила, які сприяють стабільності та безпеці навколишнього середовища.

Інформаційним механізмом реалізації державної політики у сфері поводження з відходами є система інформаційного забезпечення у сфері поводження з відходами та забезпечення належного доступу до інформації про поводження з відходами, її прозорості, доступності та вільного обігу. Інформація в суспільстві, правомірність її отримання, зберігання та використання [20, с. 84].

Морально-етичний механізм реалізації державної політики у сфері поводження з відходами – це система освітніх та навчальних заходів, спрямованих на формування та розвиток екологічної свідомості та культурного середовища населення у сфері поводження з відходами.

Таблиця 1.1

Структура апарату Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

№ з/п	Назва структурного підрозділу та посад	Фактична чисельність
1	2	3
1.	КЕРІВНИЦТВО МІНІСТЕРСТВА	8
2.	ВІДДІЛ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТРА (ПАТРОНАТНА СЛУЖБА)	9
3.	ДЕПАРТАМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	21
3.1.	Відділ стратегічного планування та відновлення	4
3.2.	Відділ формування державної та регіональної екологічної політики	4
3.3.	Відділ охорони та відтворення водних ресурсів та морських екосистем	4

3.4.	Відділ охорони та відтворення лісових ресурсів	4
3.5.	Відділ формування політики у сфері управління радіоактивними відходами	4
4.	ДЕПАРТАМЕНТ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	18
4.1.	Відділ управління електронними реєстрами та моніторингу довкілля	5
4.2.	Відділ цифрової трансформації	4
4.3.	Відділ надання електронних публічних послуг та дерегуляції	4
4.4.	Відділ кібербезпеки	4
5.	ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	20
5.1.	Відділ оцінки впливу на довкілля	7
5.2.	Відділ стратегічної екологічної оцінки	4
5.3.	Відділ післяпроектного моніторингу та участі громадськості	4
5.4.	Відділ інтеграції екологічних оцінок у галузеві політики	4
6.	ДЕПАРТАМЕНТ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА БІОРИЗНОМАНІТТЯ	28
6.1.	Відділ координації діяльності об'єктів та установ природно-заповідного фонду та рекреаційної діяльності	5
6.2.	Відділ кадастрів природно-заповідних територій, рослинного і тваринного світу	4
6.3.	Відділ національної екомережі та ландшафтного планування	4
6.4.	Відділ збереження біологічного різноманіття та біобезпеки	5
6.5.	Відділ охорони земельних ресурсів	5
6.6.	Відділ екологічної освіти та науки	4
7.	ДЕПАРТАМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ПРОМИСЛОВОМУ ЗАБРУДНЕННЮ ТА КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ	33
7.1.	Управління запобігання промисловому забрудненню	18
7.1.1.	Відділ формування політики із запобігання промисловому забрудненню	5
7.1.2.	Відділ охорони атмосферного повітря	4
7.1.3.	Відділ екологічного аудиту та впровадження найкращих доступних технологій	4
7.1.4.	Відділ реєстрації викидів та захисту озонового шару	4
7.2.	Управління кліматичної політики	13
7.2.1.	Відділ кліматичної політики	4
7.2.2.	Відділ кліматичної звітності	4
7.2.3.	Відділ формування політики у сфері моніторингу довкілля	4

1.2 Аналіз діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері поводження з твердими побутовими відходами.

Кабінет Міністрів України реалізує державну політику у цій сфері, яка забезпечує розроблення та реалізацію національних і міжнародних програм поводження з відходами, впровадження маловідходних технологій та інших прогресивних технологій. Рада міністрів затверджує списки небезпечних відходів; відходи, транскордонне транспортування та вивезення яких підлягає державному регулюванню; окремі види відходів як перероблена сировина; діяльність, пов'язана з використанням та остаточним розміщенням відходів [12, с. 90]. Органи місцевого самоврядування на постраждалих території організовують розробку відповідних програм поводження з відходами, санітарне очищення програмних об'єктів, ведення реєстрів відходів та їх паспортизація, розбудова полігонів побутових відходів, здійснення контролю за утилізацією відходів з урахуванням вимог безпеки для здоров'я людини та навколишнього середовища.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України відповідає за: створення комплексного управління у відповідній сфері; проводити екологічну експертизу ради; видачу дозволів на поводження з небезпечними відходами та їх транскордонне транспортування; контроль первинного обліку поводження з відходами, їх паспортизація; погодження з Державною санітарно-епідеміологічною службою України переліку характеристик небезпечних відходів тощо.

На Державну санітарно-епідеміологічну службу України покладено такі завдання у відповідній сфері: здійснення санітарно-епідеміологічного контролю за дотриманням санітарних норм, правил і державних санітарних норм поводження з відходами, забезпечення вимог безпеки для здоров'я людей, проводити загальнодержавне санітарно-гігієнічне обстеження, встановлювати санітарно-гігієнічні вимоги до продукції, виготовленої з відходів, оформляти на неї санітарний сертифікат, методичне забезпечення та здійснення нагляду за

визначенням ступеня небезпеки відходів, інші функції, передбачені законодавством України [10, с. 53].

Національний комітет ядерного регулювання України розробляє та затверджує норми, правила і стандарти ядерної та радіаційної безпеки в межах своєї компетенції; здійснюють нагляд і контроль у відповідній сфері; здійснює планування ядерних установок, пов'язаних з остаточним зберіганням радіоактивних відходів, транспортуванням радіоактивних речовин тощо, у порядку, передбаченому законом.

Відповідно до Закону України «Про відходи», понять і термінів, що використовуються у сфері поводження з відходами, вимог до класифікації відходів та їх паспортизації, методів визначення складу відходів та їх небезпеки, методів моніторингу стану акумуляторів, безпеки поводження з відходами, вимоги підлягають стандартизації, а також відходи як перероблена сировина [20, с. 11].

Державний облік відходів – це державна система, яка збирає, узагальнює, всебічно аналізує та зберігає інформацію про відходи для продовження утворення відходів і відповідного вимірювання [30, с. 80].

Компанії проводять комплексну ідентифікацію паспортів відходів для визначення оптимальних способів поводження з ними, включаючи збереження паспортів відходів, паспортів полігонів, облікових карток об'єктів виробництва, обробки та утилізації відповідно до національного класифікатора відходів.

Облік утворення, поводження, розміщення та захоронення відходів ведеться для збору, обробки, зберігання та аналізу інформації про об'єкти утворення відходів, повного опису діючих, закритих і складованих звалищ, їх якісного та кількісного складу, застосування контролю за вплив відходів на навколишнє середовище та здоров'я людини з точки зору впливу. У реєстрі зберігаються відомості на основі повідомлень від виробників відходів, відомостей спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

Державний реєстр радіоактивних відходів є послідовним і актуальним реєстром окремих видів діяльності, пов'язаних з утворенням, фізико-хімічним складом, кількістю, властивостями, транспортуванням, зберіганням і захороненням радіоактивних відходів.

Порядок ведення відповідних реєстрів визначає Кабінет Міністрів України.

Національний кадастр сховищ радіоактивних відходів – це зведення систематизованої інформації про об'єкти, призначені для зберігання або захоронення радіоактивних відходів, в єдиній інформаційно-експертній системі даних про місцезнаходження, кількісні та якісні характеристики цих сховищ. Національний кадастр сховищ радіоактивних відходів підлягає безстроковому зберігання [5, с. 43].

На підставі Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та прийнятих на його підставі ліцензійних умов ліцензування у сфері розміщення небезпечних відходів та постачання окремих видів відходів як вторинної сировини здійснюється Міністерством Природних ресурсів України. Ліцензійні умови провадження діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами затверджені наказом Держпідприємництва від 12 лютого 2001 р.; дозвільні умови провадження господарської діяльності із збирання та постачання окремих видів відходів як вторинної сировини встановлено спільною наказом Держпідприємництва та Мінприроди України від 19 березня 2001 року (зі змінами від 20 березня 2001 року).

Ліцензування у сфері поводження з радіоактивними відходами здійснюється Держатомрегулюванням України на підставі Закону України «Про ліцензування діяльності з використання ядерної енергії» та галузевих законів Комітету, зберігання та захоронення радіоактивних відходів, затверджені рішенням Держатомрегулювання від 6 листопада 2002 року зі змінами від 31 серпня 2005 року [3, с. 12].

Контроль і моніторинг у сфері поводження з відходами здійснюється у формі державного, виробничого та громадського контролю і моніторингу.

Державний контроль і нагляд здійснюють спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади у сфері поводження з відходами та інші спеціально уповноважені органи. Первинний контроль виробництва здійснюється підвідомчими виробниками відходів. Громадський контроль у сфері поводження з відходами здійснюють державні екологічні інспектори відповідно до законодавства.

Моніторинг місць утворення, зберігання та видалення відходів є складовою частиною єдиної державної системи моніторингу навколишнього природного середовища. Відомості про розташування місць або об'єктів зберігання та видалення відходів, їх вплив на довкілля та здоров'я людини.

Економічне забезпечення розміщення відходів та зменшення кількості їх утворення – це визначена законодавством сукупність економічних і правових заходів, серед яких: обмеження кількості утворення та розміщення відходів; встановлює нормативи оплати та розмір платежів (плати) за розміщення відходів; фінансування заходів з поводження з відходами та їх зменшення; заохочення та надання податкових, кредитних та інших пільг підприємствам, які використовують маловідходні технології у виробництві та інші заходи, передбачені законодавством (ст. 38 Закону України «Про відходи») [12, с. 51].

РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ.

2.1. Моніторинг та оцінювання механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні

Поводження з відходами здійснюється відповідно до Закону України «Про відходи» (1998). Згідно з цим документом, правові, організаційні та фінансові принципи компанії стосуються зменшення утворення відходів, їх збору, транспортування, зберігання, обробки, використання та видалення, утилізації та зберігання, запобігання утворенню шкідливих відходів, вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я населення на території України. «Закон про відходи» регулює відносини, пов'язані з виробництвом, збиранням і видачею, перевезенням, зберіганням, обробленням, використанням, утилізацією та захороненням відходів, які утворюються в Україні, що транспортуються на їх територію та вивозяться звідти, як у транспортуванні, обробці та утилізації відходів, які імпортуються в Україну як перероблена сировина.

Основними завданнями Закону про управління відходами є:

- визначити основні принципи державної політики поводження з відходами;
- правове регулювання відносин, пов'язаних з функціонуванням систем поводження з відходами;
- визначення рамкових умов, вимог і правил екологічно чистого поводження з відходами та системи заходів організаційного та фінансового стимулювання ресурсозбереження;
- забезпечення мінімальної кількості відходів, сприяння їх використанню в господарській діяльності, запобігання шкідливому впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я населення.

14 вересня 2000 р. прийнято Закон України «Про Загальнодержавну програму збереження токсичних відходів» № 1947-ІІІ. Програма спрямована на запобігання накопиченню токсичних відходів та обмеження їх шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей. Основними пріоритетами цього документа є:

- 1) зменшення кількості накопичених відходів;
- 2) обмеженість навчання;
- 3) екологічно чисте поводження та утилізація відходів.

Несанкціоноване скидання відходів у підземні горизонти, на території міст та інших населених пунктів, на території природно-заповідного фонду, у заповідниках, на санітарно-оздоровчих, рекреаційних та історико-культурних об'єктах, у водоохоронних зонах, інші місця, які можуть становити загрозу навколишньому природному середовищу та здоров'ю населення. Підземне захоронення відходів можливе лише у виняткових випадках за результатами спеціальних досліджень відповідно до норм, стандартів і правил, передбачених законодавством України.

Проблема транспортування відходів, особливо в транскордонному сполученні, залишається актуальною. Транспортування відходів означає транспортування відходів від місця їх утворення або зберігання до місць призначення для обробки, використання або видалення. Транскордонне перевезення відходів – перевезення відходів з території України, на територію України або через її територію, на територію іншої держави або через її територію. Коли Україна приєдналася до Базельської конвенції про «Контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх поводження» у 1999 році, як сторона Конвенції, вона має виконати відповідні зобов'язання.

6 жовтня 2005 року Верховна Рада України прийняла Постанову №2967-ІV «Про стан реалізації законодавства про поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення», в якій визначено основні наслідки незадовільного державного управління та неадекватна законодавча база у сфері поводження з відходами:

- негативний вплив утворених і накопичених відходів на здоров'я населення та навколишню природу;
- відсутність дієвих фінансових стимулів для збору та переробки значної кількості відходів;
- відсутність механізмів фінансового та правового управління в цій сфері;
- відсутність в Україні інфраструктури та практики збору та утилізації твердих побутових відходів, які не вимагають роздільного збору корисних частин відходів як вторинної сировини;
- відсутність інформації серед експертів щодо методів утилізації, будівництва та експлуатації об'єктів утилізації та відсутність заходів щодо інформування громадськості про законодавство про відходи;
- відсутність ефективного моніторингу потоків відходів та неадекватність форм статистичної звітності, які не надають достовірної інформації про кількість утворених та використаних відходів;
- невелика плата за поводження з відходами, що не відповідає сучасним вимогам і світовій практиці;
- незаконне поводження з відходами, пов'язане з транскордонним перевезенням, використанням чи захороненням небезпечних відходів під час їх ввезення чи транзиту через територію України;
- відсутність системних досліджень і верифікації новітніх наукових розробок і сучасних технологій поводження з відходами та їх впровадження в Україні.

Тому, в Україні значного значення набула проблема відходів, тобто всіх речовин, матеріалів і предметів, які створюються в процесі людської діяльності і не мають жодного використання. Це стосується, зокрема, небезпечних відходів із фізичними, хімічними, біологічними чи іншими властивостями, які спричиняють або можуть спричинити значний ризик для навколишнього природного середовища та здоров'я населення та потребують спеціальних методів і засобів для їх обробки.

Відходи кваліфікуються як перероблена сировина, якщо існують відповідні технології та економічні умови для їх утилізації та обробки. Основним напрямком вирішення проблеми поводження з відходами є застосування безвідходних технологій у всіх галузях економіки, тобто перехід на утилізаційні методи поводження з відходами. Проте найближчим часом більшість компаній говоритиме лише про використання маловідходних технологій, тому, основним способом утилізації залишається зберігання промислових та побутових відходів.

Важливою частиною процесу поводження з твердими побутовими відходами є моніторинг та оцінка ефективності дій, визначених у стратегії. Моніторинг необхідний, оскільки проблеми з відходами та базові умови змінюються з часом.

Спостереження надає правоохоронним органам можливість:

- 1) Оцінити, чи ефективно поєднання використаних інструментів політики досягає поставлених цілей. Якщо вони не в змозі досягти очікуваних результатів, інструменти політики слід змінити або скасувати, щоб зменшити адміністративні витрати.
- 2) Моніторинг дотримання критеріїв, що визначають склад пакету політики.
- 3) Оцінити, чи впроваджується політика належним чином і, якщо ні, чому. Причинами невиконання можуть бути: недостатня політична підтримка, недостатні ресурси, недостатня інституційна спроможність, недостатня співпраця з ключовими зацікавленими сторонами.
- 4) Відповісти на запитання зацікавлених сторін та надати оновлену інформацію щодо протидії реалізації відповідної політики.

З метою визначення та прогнозування впливу відходів на навколишнє природне середовище, виявлення негативних наслідків у часі, забезпечення їх запобігання та контролю виробники відходів, їх власники та, зокрема, уповноважені організації з охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки здійснюють моніторинг місця походження, зберігання та утилізації. Моніторинг місць утворення, зберігання та розміщення відходів є частиною

єдиної національної системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Промислові підприємства, на яких утворюються відходи, здійснюють первинний моніторинг шляхом ведення паспорта кінцевого видалення, який складається підприємством, затверджується в установленому порядку та щорічно переглядається. Карти власності полігонів ТПВ розробляються для підприємств з обсягами відходів понад 1000. Підприємства проводять щорічні розрахунки динаміки утворення відходів, отримують ліміти поводження з відходами та дозволи Департаменту екологічної безпеки [2, с. 37].

Державний контроль здійснюється, зокрема, уповноваженим центральним органом виконавчої влади на підприємствах, полігонах, комплексах, складах, полігонах шляхом ведення реєстру об'єктів виробництва, обробки та видалення, розміщення відходів та ведення реєстру об'єктів поводження з відходами. Громадський моніторинг здійснюють державні екологічні інспектори.

Моніторинг здійснюється з використанням інструментальних та аналітичних методів, наукових основ, статистичних даних, даних паспортизації полігонів ТПВ та ін.

Важко пояснити чому, але закон «Про відходи» не передає до компетенції Кабінету Міністрів України завдання нагляду та контролю у сфері поводження з відходами, за винятком організації транскордонного транспортного контролю і утилізації відходів регулюються урядовими постановами.

До обов'язків місцевих державних адміністрацій у сфері контролю та моніторингу відходів входить:

- здійснення контролю за використанням відходів з урахуванням їх цінності як ресурсу та вимог безпеки для здоров'я людини та навколишнього природного середовища;
- здійснювати контроль за роботою об'єктів розміщення відходів на своїй території.

Міністерство охорони природи виконує такі завдання у сфері моніторингу та контролю відходів:

- встановлення державного контролю за дотриманням вимог екологічної безпеки;
- розробка інформаційно-аналітичних систем і баз даних щодо обсягів утворених відходів та поводження з ними;
- контроль за основним обліком утворення, збирання, оброблення, видалення та захоронення відходів, що здійснюються операторами та їх паспортизація;
- контроль за створенням та веденням реєстру сміттеутворюючих підприємств та реєстру полігонів;
- контроль транскордонного транспортування відходів;
- організовує обмін інформацією з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями у сфері поводження з відходами [16, с. 96].

Обов'язки Національного інституту здоров'я та епідеміології у сфері нагляду та контролю за відходами включають:

- здійснення державного санітарно-епідеміологічного контролю за дотриманням державних санітарно-гігієнічних норм, правил і стандартів при виробництві, збиранні, транспортуванні, зберіганні, переробці, використанні, видаленні та захороненні відходів;
- надати висновки Держсанепіднагляду об'єктів поводження з відходами;
- систематична підтримка та створення основи для визначення ступеня небезпеки відходів.

Оцінюючи стан нагляду та контролю в Україні, важливо зазначити, що доказів високої ефективності цієї діяльності практично немає. Спостереження, а особливо моніторинг, здійснюється багатьма організаціями різних міністерств і відомств, діяльність яких не узгоджена чітким механізмом, а оцінка їх ефективності не базується на системі обраних критеріїв [8, с. 30] .

Європейська зелена угода (EGD) – це стратегічний політичний курс, оголошений Європейською Комісією наприкінці 2019 року, з метою подолання викликів, пов'язаних зі зміною клімату та погіршенням навколишнього середовища, перетворення ЄС на сучасну, ресурсоефективну та

конкурентоспроможну країну. економіка. Однією з ключових цілей EWC є досягнення кліматичної нейтральності європейського континенту до 2000-х років, насамперед шляхом впровадження рішень, заснованих на природі.

Україна оголосила про намір приєднатися до EWC. Така думка, безумовно, тішить представників громадського екологічного руху України. А наскільки нинішні політичні пасажири нашої держави збігаються з амбітними пріоритетами та цілями ЄРС, де і які прогалини – спробувала розібратися наша організація.

МБО «Екологія-Право-Людина» провела аналіз відповідності Республіки Україна цілям Європейського зеленого курсу у сферах збереження біорізноманіття, поводження з відходами та управління лісами. ІЕС проаналізувала такі документи:

Зелена угода Європи

Стратегія Європейського Союзу щодо біорізноманіття до 2030 року –
Повернення природи в наше життя

Європейська стратегія використання пластику в циркулярній економіці

План дій циклічної економіки

Дорожня карта лісової стратегії ЄС

з України -

Основні засади (стратегія) екологічної політики держави Україна на період
до 2030 року;

Національного економічного інституту на період до 2003 р.

Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища
України;

Про державне управління зруйнованою війною Україною до 2003 р.

План пріоритетних дій Уряду до 2021 року;

Національна стратегія управління лісами України до 2035 року.

Результати аналізу невтішні – більшість цілей і пріоритетів ООС жодним чином не відображені в українських політичних документах, а тому в серйозних намірах приєднатися до ООС серйозне завдання. Україна чекає на громадських

діячів, першим кроком яких мають стати суттєво оновлені пріоритети та цілі екологічної політики української держави.

Водночас із 17 цілей Стратегії біорізноманіття Європейського Союзу до 2030 року жодна не має чіткого відображення в офіційних документах української політики, лише 1 ціль відображена на 50% і дві цілі – менше ніж на 50%. Загальний рівень відповідності по кампусу становить 8%.

У сфері ведення лісового господарства ситуація краща. Мінприроди оперативно відреагувало на заяви ЄС щодо цілей EWC у сфері управління лісами. Сьогодні за своїм обсягом цілі, проголошені (але ще остаточно не затверджені) Україною, є або трохи випереджають відповідні цілі ЄС, задекларовані в рамках EWC. По суті, результатом такого розвитку подій є оперативна розробка Національної стратегії управління лісами до 2035 року, згідно з робочою редакцією якої Мінприроди наприкінці 2020 року розпочало процедуру стратегічної екологічної оцінки. Цей план містить декілька кроків для збереження біорізноманіття та посилення ролі кліматичних лісів та їх адаптації до зміни клімату. Згідно з нашим аналізом, європейцям майже ідеально відповідають наступні «лісові» цілі у проекті війни з боку України;

- всі праліси і вікові ліси суворо охороняються;
- підвищення стійкості до лісових пожеж і природних загроз;
- поліпшення та стале управління лісами з різних джерел;
- запровадження фінансових інструментів для оплати послуг лісових екосистем, особливо збільшення поглинання вуглекислого газу;
- відновлення порушених і пригнічених екосистем (тут Україна навіть тимчасово випередила ЄС, а також оголосила про відновлення боліт на сучасних лісових угіддях) (Україна не враховує поглинання лісовими ґрунтами), управління стійкістю лісів. використання його різноманітних функцій (Україна йде лише так далеко, щоб мати можливість сформувати необхідні навички у майбутніх професіоналів, але ЄС має чітку мету впровадження сталого управління на практиці), або адаптація лісів до зміни клімату шляхом збільшення стійкості (цілі України включають заходи щодо підвищення стійкості, але не

згадують про необхідність посилення охорони лісу). Загальний рівень відповідності по області становить 78%.

Поки не було дуже сумно, це дуже сумно. Політика України у сфері поводження з відходами робить положення EWC та основні положення економіки замкнутого циклу дуже обмеженими, а також не визначає цілей збору та переробки різноманітних відходів. Цілі документів української державної політики у сфері поводження з відходами в основному стосуються поводження з твердими побутовими відходами, у тому числі вторинними, і в такій ієрархії поводження з відходами вживаються кроки щодо переробки та утилізації. Водночас ВЕС приділяє велику увагу цілям запобігання та зменшення обсягів утворення відходів, зокрема вилучення з обігу та виробництва одноразових предметів, а також визначає цілі повторного використання, розуміння та управління безпекою процес утилізації відходів. збільшення обсягів переробки різних видів відходів, а також цілей співвідношення чистої сировини та сировини з відходів у нову продукцію RECYCLED.

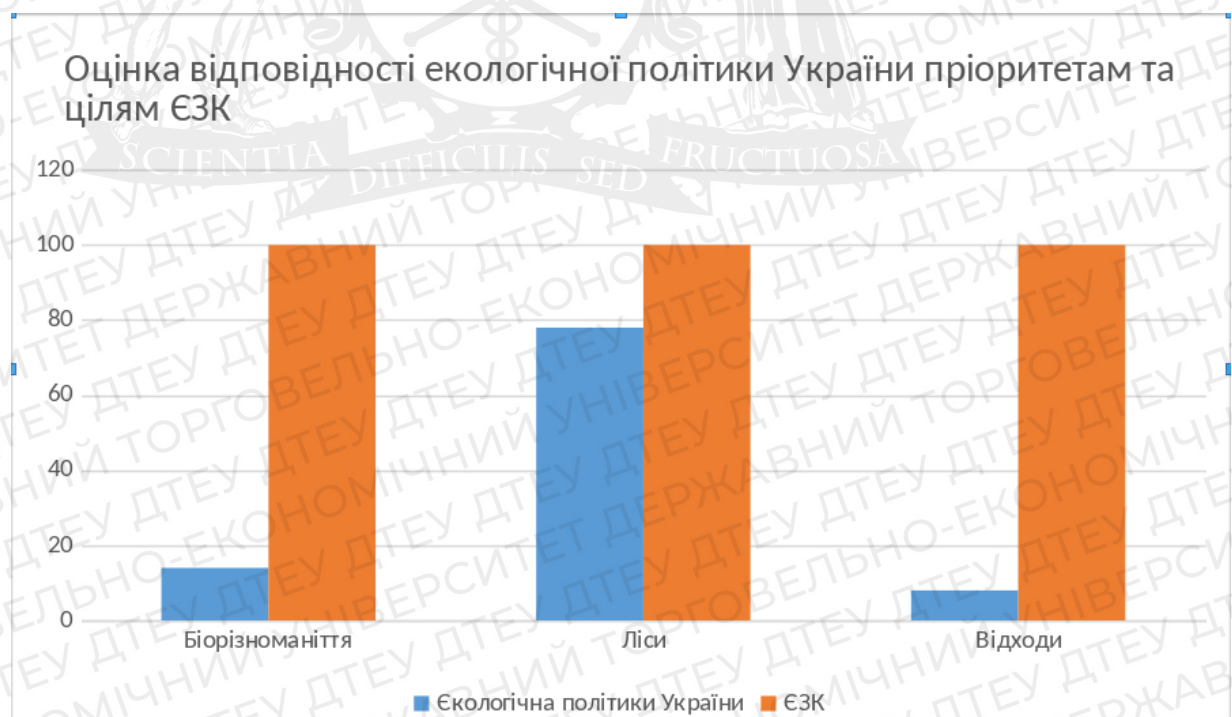

Рис 2.1. Оцінка відповідності екологічної політики України пріоритетам та цілям ЄЗК

Таким чином, Україна не розділяє цілей щодо збору та переробки пляшок, батарейок та батареї. Через відсутність законодавчого регулювання щодо

запровадження принципу розширеної відповідальності виробника за окремі види відходів в Україні також відсутні пропозиції щодо вдосконалення механізмів реалізації цього принципу. Також українська екологічна політика приділяє увагу питанням економічного планування, подовження терміну служби речей, екомаркування, обмеження експорту відходів, просування «права на ремонт» та інші важливі аспекти. Загальний рівень відповідності по кампусу становить 8%.

2.2. Напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні

Сьогодні все більше науковців і фахівців вважають проблему утилізації та поводження з різними відходами однією з найсерйозніших екологічних проблем України. Традиційні методи управління відходами (зберігання, захоронення, спалювання) виявилися неефективними, оскільки вони збільшують антропогенне навантаження на навколишнє середовище через забруднення. Тому, сучасні реалії потребують удосконалення сучасної системи поводження з побутовими відходами, яка базувалася б на принципах ресурсозбереження та екологічної безпеки.

Відходи є сильним стресовим фактором, який негативно впливає на довкілля та психіку людини, руйнуючи добробут в урбанізованому середовищі. Тверді побутові відходи (ТПВ) – це харчові продукти та предмети побуту, непридатні для подальшого використання [4, с. 51]. Реалії сьогодення підтверджують, що техногенне забруднення навколишнього середовища, спричинене зростанням та недостатньою ефективністю поводження з твердими побутовими відходами, послаблює санітарно-епідеміологічну ситуацію в країні, спричиняє зміну клімату та ставить під загрозу майбутнє нових поколінь.

Згідно з оприлюдненими даними, площа звалищ і сміттєзвалищ в Україні перевищує площу об'єктів природно-заповідного фонду України. Площа України, вкрита сміттям, становить 7% від усієї території нашої країни, а площа ділянок природно-заповідного фонду – близько 4,5% [28, с. 82]. Значна частина

сміттєзвалищ уже досягла максимальної потужності, а самі сміттєзвалища стали фактором антропогенного забруднення. Кількість перевантажених розрядів наразі становить 243 одиниці (6%) та 1187 од. (28%) – не відповідають нормам екологічної безпеки [6, с. 75]. Виведених з експлуатації (закритих) полігонів і сміттєзвалищ 248, їх загальна площа понад 350 га.

Щорічно утворюється близько 35 тис. несанкціонованих звалищ. При цьому 17% існуючих сміттєзвалищ перевантажені, а 20% не відповідають стандартам екологічної безпеки. Оскільки щорічно в Україні утворюється 50 мільйонів кубометрів твердих побутових відходів, будівництво нових сміттєпереробних споруд є актуальним.

Наразі лише 7% ТПВ переробляється та утилізується, а решта потрапляє на звалище. Середній тариф на полігон твердих побутових відходів в Україні становить 31 грн/м³, що потребує перегляду діючих тарифів. На жаль, в Україні не створені фінансові умови для будівництва нових сміттєпереробних потужностей та сортувальних ліній. Однак досвід європейського суспільства свідчить про збільшення кількості нових сміттєспалювальних заводів, спричинене директивою ЄС 2000/76/ЄС (табл. 1).

Таблиця 2.1.

Кількість сміттєспалювальних заводів у країнах ЄС

Країна	Кількість створених заводів	Потужність в середньому т/г
Франція	128	15
Німеччина	73	36
Італія	51	14
Данія	34	17
Швейцарія	30	16
Англія	22	18
Бельгія	18	20
Нідерланди	11	61
Іспанія	10	25,7
Австрія	9	10
Чехія	3	39

Португалія	3	68
Угорщина	1	60
Люксембург	1	відсутні
Польща	1	відсутні

Зокрема, в українських містах діє планово-регуляторна система збору побутових відходів: відходи збирають у металеві контейнери, які розставлені у відведених місцях у дворах багатоквартирних будинків. У сільській місцевості таким чином збирають лише 60% ТПВ, решта забруднює довкілля. Після збору відходів використовується один із таких методів поводження з відходами:

1. захоронення – спосіб розміщення відходів, що полягає у розміщенні відходів у спеціально відведених місцях на одному або кількох рівнях;
2. спалювання – спосіб утилізації відходів шляхом термічної обробки в спеціальних приміщеннях або в землю, після чого зола захоронюється;
3. Переробка – застосування технологій переробки твердих побутових відходів для отримання матеріалів для повторного використання (вторсировини).

Викидання відходів на звалище є неприпустимим через шкоду навколишньому середовищу та незручності для бізнесу. Українські цвинтарі щорічно виробляють величезні обсяги вторинної сировини: близько 2,5 млн тон паперу, 400 тис. тон заліза, 25 тис. тон кольорових металів і 400 тис. тон пластику. Вартість цієї потенційної сировини становить близько 1 млрд грн. Коли відходи розкладаються, метан та інші гази викидаються в атмосферу, що ускладнює проблему зміни клімату. Крім того, токсична вода, що просочується крізь викинуті відходи, потрапляє в ґрунтові води і забруднює прилеглі території. Інші ключові моменти: відходи, які гниють протягом тривалого часу після закриття полігону, пошкодження, спричинені поширенням запахів на прилеглих до полігону територіях, потворний вигляд, потік транспорту зі сміттям тощо, труднощі у пошуку нових місць для сміттєзвалищ. Стандарти Європейського Союзу та Кіотський протокол встановлюють вимоги щодо

зменшення кількості та обсягу звалищ, забруднені та медичні відходи мають утилізуватися в окремих місцях.

При спалюванні тони побутових відходів утворюється від 4 до 8 тис. куб. м газу, що містять оксиди азоту і сірки, хлористий водень і поліхромний вуглець, хлорбензоли і важкі метали, сполуки групи діоксинів. Окрім важких металів стічні води містять також сульфати, нітрати та нітриди, мінеральні нафтопродукти тощо [7, с. 12]. Спалювання знищує матеріали, які можуть бути переробленої сировиною – потужним ресурсом у виробництві виробів з паперу та картону, плитки, металу тощо. Країни Європи та США вже відійшли від спалювання, визнавши його більш небезпечним способом захоронення.

Саме впровадження сучасних методів утилізації ТПВ дозволяє ефективно вирішувати проблеми утилізації ТПВ. Основою системи є запровадження механізму роздільного збирання, транспортування, оброблення та захоронення твердих побутових відходів та зменшення їх шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей. Наприклад, у США та країнах Західної Європи запроваджено роздільний збір ТПВ, розроблено та використовується екологічно чиста технологія переробки ТПВ, завдяки якій виробляється електроенергія. Дослідники Стенфордського науково-дослідного інституту розробили мікроби, хемоорганогенетрофи, які можуть знищувати токсичні відходи. Мікроорганізми здатні руйнувати каучук, целюлозу, хітин, гутаперчу та інші речовини і використовувати їх як джерело енергії. До 95% побутових відходів в Іспанії в основному вивозяться на звалища. У Польщі поширюється явище під назвою «сміттевий туризм»: муніципалітетам економічно вигідніше возити сміття до сусідніх країн, ніж розподіляти гроші на своїх полігонах. У Швеції, Німеччині та Канаді сміття здебільшого утилізують у сміттєспалювальних заводах. Також здійснюється подальша переробка скла та паперу, виробництво біогазу, тепла та електроенергії з відходів [24, с. 67].

Проблема неефективного поводження з відходами в Україні має кілька причин. Це, насамперед, тривале ігнорування державним керівництвом існування проблеми поводження з відходами, недооцінка її складності,

масштабів та специфіки. Застарілі технології, які існують у цій сфері (близько 70% доступного трафіку є застарілими), а також відсутність достатньої державної підтримки та контролю не сприяють створенню привабливого середовища для інвестицій. Функціонувати ефективну систему поводження з твердими побутовими відходами також перешкоджає регіональна незбалансованість та незавершеність інфраструктури збору, обробки та захоронення відходів як відновлюваної сировини в умовах зростання обсягів їх виробництва та поступового накопичення, недостатність фінансових ресурсів для заходів з поводження із відходами, фундаментальної та прикладної науки; відсутність сучасних методів та достатніх потужностей для обробки та утилізації відходів тощо. Відсутність дієвої державної екологічної політики на місцевому рівні та ефективних методів державного економічного регулювання у цій сфері посилює зазначену проблему. Це призводить до незавершеності тарифної політики у сфері збору та захоронення відходів, а також відсутності системного підходу до організації збору ТПВ з метою отримання вторинної сировини (табл. 2).

Таблиця 2.2

Порівняльні показники плати за поводження з побутовими відходами

Вид переробки ТПВ	Європа, в дол.	Україна, в дол.
Полігонні захоронення	110	12
Спалювання відходів	170	20

Діючий механізм базується на платності природокористування. Таким чином, плата за забруднення є єдиним інструментом стимулювання у сфері поводження з відходами.

Для вирішення проблеми поводження з відходами та зменшення впливу людини на навколишнє середовище необхідно:

1. Створити ефективну систему роздільного збору, сортування та поводження з відходами в містах України, що дозволить отримувати відносно екологічно чисті вторинні ресурси від населення та зменшити кількість відходів.
2. Вирішити проблему безпечної переробки відходів через закони, які зміцнять імідж України як європейської держави та допоможуть боротися зі зміною клімату.
3. Уникати природних звалищ та мінімізувати наслідки їх існування, тим самим зменшуючи кількість звалищного газу.
4. Враховувати досвід західних індустріальних країн, відмовитися від наявності стоків у житлових будинках і вирішити цю проблему на міському рівні.
5. Сприяння створенню та впровадженню інноваційних екологічно-чистих технологій поводження та утилізації промислових та побутових відходів.
6. Провести інформаційно-просвітницьку кампанію щодо роз'яснення необхідності роздільного збору та подальшої обробки відходів.
7. Налагодити систему утилізації та використання вторинної продукції (макулатури, скляної стружки, автомобільних шин, відходів легкої промисловості та харчових продуктів тощо) для капітальних потреб.

Також варто звернути увагу на впровадження сучасних методів переробки відходів, зокрема піролізу. З точки зору екологічних вимог перевага піролізу перед прямим спалюванням очевидна. Він складається з незворотних хімічних змін у відходах через вплив температури за відсутності кисню. Однак основною перешкодою для впровадження цього методу в Україні є його висока вартість. Зважаючи на сучасні реалії, більш прийнятним методом є сортування та брикетування залишків побутових відходів, які вивозяться на спеціальний полігон. Широко поширений у країнах Європейського Союзу цей метод передбачає сортування відходів з метою відновлення корисних компонентів і повернення їх на ринок. Після сортування, рештки ущільнюються і вивозяться у вигляді брикетів на спеціально обладнані полігони [4, с. 87].

За експертними оцінками, ціна матеріалів з вторинної сировини становить 20-30% від вартості матеріалів з первинної сировини. Якщо за допомогою спалювання відходів можна зменшити кількість відходів у 3,3 рази, то 30% від початкового обсягу виходить у вигляді золи, шлаку та спалювання, що вже небезпечно і вимагає складних умов утилізації та вартості цього способу. переробка побутових відходів з розділенням залишкових фракцій і глибоким пресуванням залишкової частини дозволяє зменшити об'єм вихідних відходів в 5-6 разів і не вимагає спеціальних умов зберігання, оскільки зберігає відходи інертними до зовнішніх впливів [9, с. 77].

Порівняльні властивості різних методів обробки твердих відходів наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Порівняльні властивості різних методів обробки ТВ.

Основні критерії	Спалювання сміття	Сортування
Критерій потужності у тисячах тон на рік	500	500
Критерій вартості будівництва, млн долл.	470	35
Критерій експлуатаційних витрат, млн долл.	140	1, 05
Критерій рентабельності у %	12	12
Строки окупності	10	10
Вартість утилізації, долл/тон	270	20

Тому, наразі в розвинутих країнах світу все більших обертів набирає перехід від стратегії захоронення та спалювання відходів до альтернативних методів вирішення цієї проблеми, спрямованих на зменшення впливу на навколишнє середовище. Досвід країн ЄС показує, що єдиного методу не існує. Сучасним вимогам більшою мірою відповідає впровадження комплексної

системи збору та утилізації ТПВ, що гарантує використання відходів як джерела відновлюваної сировини. Основою ефективної роботи цієї системи є запровадження роздільного збору окремих компонентів ТПВ. Аналіз досвіду країн, у яких працює визначена система, переконливо показує, що сміттепереробні заводи працюють набагато ефективніше. Наявність цієї системи забезпечує роздільне збирання твердих побутових відходів, за яким вони сортуються на сміттепереробній лінії (комплексі). Після цього органічну частину відходів потрібно компостувати, а решту піддати термічній обробці. Нетермічно оброблені залишки зберігаються у вигляді брикетів на спеціальному полігоні.

Отже, реалізація визначеної системи можлива при дотриманні наступних умов:

- організація селективного збору відходів за місцем їх виникнення та доставки до сортувальних каналів;
- відмова від каналізації в житлових будинках і вирішення цієї проблеми на рівні міста;
- започаткування інформаційно-просвітницької кампанії щодо роз'яснення необхідності роздільного збору та поводження з відходами;
- оновлення парку спецавтотранспорту та технічного обладнання (середня зношеність понад 4 тис. ТПВ становить 70%);
- запровадження штрафів за недотримання правил роздільного збору відходів містами та їх мешканцями;
- закриття існуючих полігонів та постійний моніторинг їх впливу на довкілля;
- вилучення корисних компонентів з ТПВ на сортувальній лінії.
- повторне використання матеріалів зменшує використання первинних ресурсів, викиди та відходи, пов'язані з їх переробкою, економлячи 20-30% для компаній, що використовують кошти.
- організація збору, переробки та раціональної утилізації великогабаритних предметів та використаного сміття.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Поступальний розвиток людської цивілізації ставить на кожному етапі все більше проблем, вирішення яких потребує швидкого реагування. Одним із найважливіших є створення ефективної та сучасної системи поводження з відходами. Цей процес має охоплювати всі сфери життя та всі рівні управління: від регіонального до міжнародного, тобто глобального. Ця проблема має не тактичний, а стратегічний характер, що вимагає координації та врахування всіх аспектів управління. Для підвищення ефективності української системи поводження з відходами вона має базуватися на достовірних статистичних даних із застосуванням сучасних технологій та методів логістики.

2. Проведений аналіз в рамках інвентаризації поводження з твердими побутовими відходами дав змогу вирішити наступні проблеми та шляхи їх вирішення. Перш за все, найгострішою проблемою є відсутність фінансових ресурсів, оскільки основним джерелом компенсації витрат на переробку та поводження з відходами є державний збір.

3. Незважаючи на часткову відповідальність за витрати з державного бюджету, національна система роздільного збору відповідно до вимог ЄС не була створена. Крім того, тариф не диференційований, що не стимулює сортування відходів. По-друге, більшість компаній, що надають послуги з поводження з відходами, не є прибутковими, що вимагає перегляду процесу ліцензування та передачі ноу-хау приватним компаніям, які можуть побудувати ефективну систему поводження з відходами. Сміттєпереробники ж стверджують, що система переробки сміття в Україні запрацює, якщо зміниться менталітет людей.

4. В Україні підприємства переробляють лише три групи відходів: ПЕТ-пляшки, скло та папір. У багатьох містах давно існує система роздільного збору цих відходів. Але коли люди свідомо кидають пляшки в пластикові контейнери,

вони потрапляють у смітник для паперу та скла. По-третє, враховуючи світовий досвід, необхідно делегувати повноваження щодо поводження з відходами спеціалізованому державному органу (на кшталт Міністерства природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища України), що дозволяє глобально підійти до проблеми, покращити управління відходами та захистити інтереси приватних структур. По-четверте, створити сприятливі умови для ведення бізнесу на державному рівні для компаній та організацій, які виготовляють продукцію з вторинної сировини. По-п'яте, управління відходами має бути стратегічно орієнтованим і базуватися на стратегічних засадах, тобто не лише вирішувати поточні проблеми, а й пропонувати заходи на 10 років. Кінцеве управління матеріальними, інформаційними та грошовими потоками у сфері поводження з відходами Для вирішення виявлених проблем необхідно розробити середньо- та довгострокову регіональну стратегію поводження з ТПВ на основі достовірних статистичних даних.

5. Впровадження ефективної системи поводження з відходами вирішує проблему екологічної безпеки, зменшує шкідливі викиди в навколишню природу та бореться зі зміною клімату. Найбільш ефективним заходом є розробка регіональних програм визначення спрямованості поводження з відходами, яких може бути три, а саме: часткове вдосконалення існуючої системи збору та захоронення відходів на полігонах (за цих умов фінансові витрати є мінімальними).

Модернізація електроенергетичних компаній та полігонів ТПВ шляхом залучення інвестицій; адаптувати управління відходами до вимог директив Європейського Союзу та залучити приватний капітал шляхом розробки відповідних організаційних та правових заходів на національному та місцевому рівнях. Така програма має включати низку економічних заходів та інструментів, включаючи систему науково обґрунтованих тарифів на транспортування, утилізацію та поводження з відходами. На державному рівні має бути розроблений чіткий та прозорий механізм моніторингу сміттєзвалищ та стандартів накопичення ТПВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька Г. А. Урбоекологія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bookdn.com/book_538.html.
2. Борисенко К. Україна сміттєспалювального періоду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tema.in.ua/article/6590.html/>
3. Вольчин И.А., Потапов А.А. Энергия из отходов // Эско. – 2020. – № 5. – С.6-12.
4. Балобанов О., Шпарло А. Правове регулювання поводження з відходами в Україні та ЄС. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2020. № 4(73). С. 67–78. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2020-4-67-78>
5. Гулий А.В. Удосконалення управління відходами виробництва та споживання у контексті впровадження в Україні засад сталого розвитку [Електронний ресурс] / [Гулий А.В., Дрозд І.П.] // Збірник наукових статей "III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю". – Вінниця, 2018. – Том.2. – С.684–687. Режим доступу: <http://eco.com.ua/>.
6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
7. Козаченко Т. П. Аналіз стратегії національної екологічної політики України на період до 2020 року / Т. П. Козаченко // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 31: тези доп. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. - С.177-179.
8. Козаченко Т. П. Деякі аспекти управління ТПВ в Україні: кризовий стан та перспективи виходу / Т. П. Козаченко // Консолідація зусиль суспільства, політиків, вчених, бізнесменів щодо визначення стратегій регіонального розвитку : міжнар. форум: тези доп. - Одеса : ИА Промедиа, 2019. - С. 87-93.

9.Козаченко Т. П. Екологічна безпека як складова національної безпеки України / Т. П. Козаченко // Стратегія регіонального розвитку : підсумк. наук.-практ. конф. за між нар. уч : [у 2-х томах] : тези доп. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2019. - Т. 1. - С. 150-152.

10. Янковська Л., Новицька С. Проблеми та перспективи поводження з твердими побутовими відходами в Тернопільській області. Наукові записки. 2020. №1. 156-162. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.20.1.18>

11.Козаченко Т. П. Зарубіжний досвід використання ефективних методів поводження з твердими відходами / Т. П. Козаченко // Теоретичні та прикладні питання державотворення [Електронний ресурс] : зб. наук. праць ОРІДУ. - Вип. 3. - 2018. - Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/index.html>.

12.Козаченко Т. П. Особливості державної політики України в сфері екологічної безпеки / Т. П. Козаченко // Пріоритети економічного та соціального розвитку регіонів України : наук.-практ. конф: тези доп. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. - С. 44-45.

13.Козаченко Т. П. Правові механізми державного регулювання у сфері поводження з твердими побутовими відходами / Т. П. Козаченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ХарРІДУ. - Х. : ХарРІДУ НАДУ, 2018. - Вип. 2 (34). - С. 437-446.

14.Козаченко Т. П. Проблеми та перспективи екологічного управління в Україні / Т. П. Козаченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ДРІДУ. - Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2019. - Вип. 1 (35). - С. 187 - 196.

15.Козаченко Т. П. Стратегічні пріоритети системи управління твердими побутовими відходами в Україні: проблеми та перспективи їх вирішення / Т. П. Козаченко // Проблеми поводження з твердими побутовими відходами. Управління та екологічне регулювання : наук.-практ. конф: тези доп. - Ялта : ННЦ Екологія Наука Техніка, 2019. - С. 19-21.

16.Козаченко Т. П. Структурно-компонентний аналіз сутності поняття «екологічна безпека» / Т. П. Козаченко // Демократичне врядування: наука,

освіта, практика : наук.-практ. конф. за міжнар. уч: [у 4-х томах] / за заг. ред. В. П. Приходька, С. В. Загороднюка : тези доп. - К. : НАДУ, 2019. - Т. 4. - С. 33-35.

17. Козаченко Т. П. Удосконалення економічних механізмів управління у сфері природокористування / Т. П. Козаченко // Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій : наук.-практ. конф. за міжнар. уч: тези доп. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. - С. 33-36.

18. Козаченко Т. П. Удосконалення морально-етичного механізму реалізації державної політики у сфері поведінки з твердими побутовими відходами в Україні / Т. П. Козаченко // Стратегія регіонального розвитку : підсумк. наук.-практ. конф. за між нар. уч.: тези доп. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. - С. 287-288.

19. Козаченко Т. П. Формування екологічної свідомості державних службовців в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації / Т. П. Козаченко // Управління навчальними закладами в контексті модернізації системи професійного навчання : міжнар. наук.-практ. семінар: тези доп. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. - С. 89-91.

20. Цілі сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/pronas/tsilistijkiego-rozvytku>

21. Михайленко В. Звалища – виклик сталому розвитку / В. Михайленко // Віче. – 2018. – № 15. – С. 58-60.

22. Міщенко В.С., Виговська Г.П. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду / В.С. Міщенко, Г.П. Виговська, Ю.М. Маковецька, Т.Л. Омеляненко. – К.: "Лазурит-Поліграф", 2018. – 120 с.

23. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України №22-р від 03.01.2018. – Режим доступу до док.: www.rada.gov.ua.

24. Распопіна С.П. Ґрунтові індикатори для оцінювання продуктивності основних типів лісових місцезростань східного Лісостепу / С.П. Распопіна //

Агрохімія і ґрунтознавство : Міжвідомч. темат. наук. зб. – Харків. – 2019. – С. 89-95.

25. Чугай А.В., Сафранов Т.А. Техногенне навантаження на складові довкілля при утворенні і накопиченні відходів у регіонах Північно-західного Причорномор'я. Екологічна безпека та природокористування. 2020. №33(1). С.5–17. DOI: <https://doi.org/10.32347/2411-4049.2020.1.5-17>

26. Черниш Р., Бондарчук Н. Проблеми правового регулювання поводження з відходами за законодавством України. Юридичний вісник. 2020.

27. Уткіна К.Б., Пересадько В.А., Некос А.Н., Попович Н.В.. Стан і перспективи поводження з відходами в рамках розроблення стратегії розвитку Харківської області до 2020 року. Український географічний журнал. 2015. №4. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2015.04.058>

28. Стрельник В.В., Ємець Н.О. До питання поводження з побутовими відходами в Сумській області. Приватне та публічне право. 2019. №3. С. 64 – 67. DOI: <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2019.3.14>

29. Статистичний щорічник Житомирської області / За ред. Г. Пашинської. Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2021. 475 с.

30. Самойлов О. О. Зарубіжний досвід управління твердими побутовими відходами. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 19. С. 45–50. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.19.45

31. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 Року» Указ Президента України; Стратегія від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021>

32. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України; Стратегія від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>

33. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Кабінету Міністрів України; Стратегія від 03.03.2021 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п>

34. Пришляк Н.В. Світовий досвід використання відходів як джерела енергії. Інвестиції: практика та досвід. 2021. №4. С. 47–55.
35. Погребенник В.Д., Коваль І.І., Джумеля Е.А. Тенденції розвитку методів і систем управління відходами. Науковий вісник НЛТУ України. 2019. №29(1). С. 78–82. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290117>
36. Орфанова М.М. Проблема управління та поводження з відходами у Карпатському регіоні. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. 2019. №31. С. 130–138. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2019-31-12>
37. Мініна О., Шадура-Никипорець Н. Дослідження регіональної специфіки процесів утворення і поводження з промисловими відходами. Галицький економічний вісник. 2020. №3(64). С. 32–43. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.032
38. Масікевич А.Ю., Яремчук В.М., Бать Р.Я., Масікевич Ю.Г., Мальований М.С., Атаманюк В.М. Утилізація деревних відходів шляхом виготовлення паливних гранул методом екструзії. Науковий вісник НЛТУ України. 2019. №1, т. 29. С. 93–97. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290120>
39. Крівенцева А. Комплексний підхід до управління відходами, на прикладі рекреаційно-туристичного регіону. Грааль науки. 2021. №10. С. 29–33. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.001>
40. Колодійчук І. А. Ідентифікація факторів системи управління відходами. Регіональна економіка. 2019. № 3(93). С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-3-8>
41. Заклекта О.І., Мочук О.Б. Сучасний стан поводження із побутовими відходами: світовий досвід та українські реалії. Економічний вісник університету. 2021. №49. С. 112–120
42. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
43. Данильченко О.С., Довгополова І.С. Відходи у Сумській області:

динаміка утворення, накопичення та поводження. Наукові записки Сумського

державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Географічні науки. 2018. №9. С. 77–84. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1218628>

44. Головне управління статистики у Житомирській області : офіційний веб-сайт. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>

45. Герасимчук Л.О., Валерко Р.А., Довбаш В.В. Регіональний аспект поводження з відходами у Житомирській області в контексті сталого розвитку. Екологічні науки. 2022. №1(40). С. 104–109. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.1-40.19>

46. Галаган О.К., Дух О.І., Ковалевич О.В. Поводження з відходами у місті Кременці (Тернопільська область). Екологічні науки. 2020. № 6(33). С. 133–137. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2020.eco.6-33.20>

47. Валерко Р.А., Герасимчук Л.О. Екологічна оцінка стану сільських населених пунктів Житомирської області. Екологічні науки. 2020. № 6 (33). С. 96-102. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2020.eco.6-33.14>

48. Березюк О.В., Лемешев М.С. Динаміка охоплення населених пунктів Вінницької області впровадженням роздільного збирання твердих побутових відходів. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2021. №2. С. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2021-155-2-32-36>

49. Балабак А.В. Екологічна оцінка стану поводження з твердими побутовими відходами в місті Умань. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2021. №98(1). С. 104-111.

50. Черп О. М., Вініченко В.Н. Проблема твердих побутових відходів: Комплексний підхід. – [http:// www.ecologia.nier.org](http://www.ecologia.nier.org).

51. Регіональний план управління відходами у Полтавській області до 2030 року. Полтава, 2021.

АНОТАЦІЯ

Деркач Н.В. «Реалізація державної політики поводження з твердими побутовими відходами». Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

Якщо нинішня система споживання та виробництва відходів збережеться, людство, чисельність якого до того часу зросте приблизно на 2 мільярди людей, має збільшити виробництво їжі на 60% до 2050 року. Але населення світу може прогодувати себе меншою кількістю їжі, ніж раніше, якщо воно перейде на стійке сільське господарство, зменшить кількість відходів і припинить надмірне споживання.

За розрахунками вчених, якщо темпи зростання кількості побутових відходів не зменшаться, до 2100 року кількість відходів у світі досягне 9,5 мільярдів людей за рахунок зростання населення. і урбанізації до 80%, перевищить нинішній рівень утричі і досягне 11 млн т на добу.

Тому, важливим аспектом у формуванні системи економічних потреб є визначення співвідношення між оптимальним споживанням і виробництвом і, відповідно, у системі екологічних потреб – визначення співвідношення між оптимальним споживанням і можливостями природного середовища.

Ключові слова: державна політика, побутові відходи, захист довкілля, моніторинг, природні ресурси.

SUMMARY

Derkach N.V. "Implementation of the state policy of solid household waste management". Graduation qualifying work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 281 "Public management and administration" in the educational program "Public management and administration". State University of Trade and Economics, 2023.

If the current system of consumption and waste production continues, humanity, whose population will grow by about 2 billion people by then, will have to increase food production by 60% by 2050. But the world's population can feed itself with less food than before if it switches to sustainable agriculture, reduces waste and stops overconsumption.

According to scientists' calculations, if the rate of growth in the amount of household waste does not decrease, by 2100 the amount of waste in the world will reach 9.5 billion people due to population growth. and urbanization up to 80%, will exceed the current level three times and reach 11 million tons per day.

Therefore, an important aspect in the formation of the system of economic needs is the determination of the ratio between optimal consumption and production, and, accordingly, in the system of ecological needs, the determination of the ratio between optimal consumption and the possibilities of the natural environment.

Key words: state policy, household waste, environmental protection, monitoring, natural resources.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу

студента ФЕМП ДТЕУ освітнього ступеня бакалавр спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування» освітньої програми
«Публічне управління та адміністрування»

Деркача Нікіти Віталійовича

на тему «Реалізація державної політики поводження з твердими
побутовими відходами»

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота Деркача Нікіти Віталійовича характеризується актуальністю та своєчасністю, оскільки присвячена дослідженню механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Рецензована робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Наповнення параграфів відповідає назвам розділів та затвердженій темі. Зміст та структура випускної кваліфікаційної роботи відповідають вимогам, які висуваються до робіт на здобуття освітнього ступеня «бакалавр», усі розділи виконано з додержанням діючих стандартів.

У першому розділі роботи проаналізовано механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні та проведено аналіз діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

У другому розділі випускної кваліфікаційної роботи здійснений моніторинг та оцінювання механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні, а також розглянуто напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами в Україні.

Випускна кваліфікаційна робота є завершеним, самостійним дослідженням актуальної теоретичної та практичної проблематики. Висновки та пропозиції, що сформульовані в роботі, є обґрунтованими.

З огляду на зазначене, представлена робота Деркача Нікіти Віталійовича виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекомендується до захисту.

Рецензент

Заступник начальника Управління
соціального захисту населення
Деснянської районної міст.тер.од.
державної адміністрації

Лариса ПЕЧОНКІНА

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Деркач Нікіта Віталійович, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Реалізація державної політики поводження з твердими побутовими відходами» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах.
Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«12» 05. 2023 року

(підпис)

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Згода

Я, Деркач Нікіта Віталійович, засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Реалізація державної політики поводження з твердими побутовими відходами” несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування. Жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«12» 05. 2023 року

(підпис)